

BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ LỄ HỘI TRUYỀN THỐNG TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ CẦN THƠ

■ **Nhâm Hùng**

Gống như nhiều vùng, miền, địa phương trong cả nước; sự hình thành các lễ hội truyền thống (Bao gồm lễ hội dân gian, lễ hội tại các di tích lịch sử văn hóa), đều xuất phát từ quá trình mở đất, lập làng và đấu tranh giữ đất. Tuy vậy, nét đặc thù của lễ hội truyền thống tại thành phố Cần Thơ, mang đậm sắc thái cộng đồng các dân tộc Kinh - Hoa - Khmer, đồng thời, pha lẫn tính chất “xưa” và “nay”!

Có thể kể đến một số lễ hội thường niên trong tổng số 70 lễ hội truyền thống trên địa bàn thành phố Cần Thơ bước đầu thống kê được:

Đối với các đình làng, chủ yếu là các lễ hội Kỳ yên hạ điền, thượng điền theo lối tế xuân thu nhị kỳ. Những năm gần đây, nhiều đình vừa được trùng tu; vừa khôi phục việc tế lễ, kết hợp với hội hè tạo nên không khí vui tươi, nguyện cầu “quốc thái dân an”, “phong hòa vũ thuận”. Điển hình như Đình Bình Thủy (quận Bình Thủy), không chỉ với kiến trúc nghệ thuật đặc sắc, được công nhận di tích quốc gia, với đa số các nghi lễ đều giữ được bản sắc truyền thống; đặc biệt, giữ được các lễ thức chính và mang tính văn hóa như: Thỉnh sắc thần, xây châu - đại bội, nhạc lễ, học trò lễ...v.v... Ngoài ra, các dịp lễ Kỳ yên đều gắn kết với phần hội với các cuộc thi tài về làm xôi, bánh, tạo hình nghệ thuật trái cây, đờn ca tài tử,... thu hút hàng chục ngàn dân địa phương, khách vãng lai đến hành hương, chiêm bái.

Song song đó, bà con dân tộc Khmer, mỗi năm đều tổ chức các lễ hội chính như: Chôl Chnăm Thmây, Sen Đôn-ta, Ok-Om-Bok tiêu biểu tại các chùa San Vor, Pothi Xôm rôm (quận Ô Môn) cùng nhiều chùa Khmer tại huyện Thới Lai, huyện Cờ Đỏ và quận Ninh Kiều.

Về lễ hội truyền thống dân tộc Hoa, có thể kể đến các lễ vía Quan Thánh Đế được tổ chức ở các Chùa Ông, như: Quảng Triệu Hội Quán, quận Ninh Kiều; Hiệp Thiên Cung, quận Cái Răng; lễ vía

Cảm Thiên Đại Đế, quận Ô Môn; lễ vu lan Triều Châu Dương Tôn Từ, quận Bình Thủy...

Đáng chú ý, trong quá trình kháng chiến giữ đất, nhiều đền thờ anh hùng dân tộc được dựng nên, dần dần hình thành nghi thức cúng tế như: Lễ giỗ Đức Y Tổ Hải Thượng Lãn Ông, lễ giỗ cụ Thủ khoa Bùi Hữu Nghĩa, lễ giỗ nhà thơ Phan Văn Trị, lễ giỗ soạn giả Mộc Quán - Nguyễn Trọng Quyền. Một số di tích lịch sử khác cũng tổ chức cúng tế, nhân ngày Thương binh Liệt sĩ 27/7 hàng năm.

Ngoài ra, một số địa phương đến nay vẫn duy trì các lễ tục dân gian cá biệt như: Lễ tống gió, lễ cúng Bà Thượng Động Cổ Hỷ,...

Nội dung lễ hội được diễn ra từ thành phố đến các quận, huyện đều phù hợp với truyền thống văn hóa, phần Lễ đều được tổ chức trang trọng và thành kính, bảo tồn được những nghi thức, phong tục tập quán của dân tộc; phần Hội được diễn ra theo hướng lành mạnh, tiết kiệm, với nhiều hoạt động phong phú, chú trọng gắn kết các hoạt động văn hóa, thể thao truyền thống để quảng bá du lịch cũng như giới thiệu về hình ảnh, về đất nước, về văn hóa con người Việt Nam nói chung, cũng như thành phố Cần Thơ nói riêng.

Các lễ hội truyền thống trên địa bàn thành phố thời gian qua đã đáp ứng nhu cầu đời sống văn hóa tâm linh, tín ngưỡng của người dân; góp phần giáo dục đạo lý uống nước nhớ nguồn, tạo sự gắn kết trong cộng đồng, bảo tồn và phát huy các giá trị truyền thống của 3 dân tộc Kinh - Hoa - Khmer.

Thế nhưng, nhìn từ phương diện văn hóa, có thể thấy diễn trình các nghi thức lễ chưa đảm bảo giá trị gốc, đôi khi lai tạp hoặc hiện đại hóa, đơn giản hóa, cụ thể như: Nhiều đình không tiến hành được lễ xây châu - đại bội, do không đủ khả năng tài chính rước gánh hát bội, thiếu ban nhạc lễ, học trò lễ hỗ trợ phần nghi thức. Trong nghi thức thỉnh sắc thần, việc đi, đứng diễn ra như lối “diễu hành”, với phương tiện xe cơ giới. Ngay cả

Xây châu – đại bội trong lễ Kỳ yên tại Đình Bình Thủy.

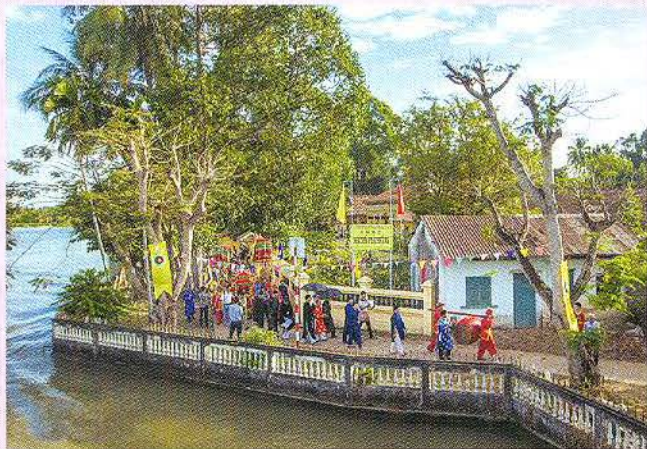
Ảnh: Quang Phong

các chùa Khmer, trong lễ hội Ok-Om-Bok, việc thả đèn nước cũng được “hiện đại hóa” với vật liệu công nghiệp, thay vì bằng tre, trái, cây chuối.v.v... Tại các Chùa Ông (Hoa), nghi thức chủ yếu là dâng cúng lễ vật rồi thắp hương, dùng tiệc. Ngày càng mai một, vắng hình thức tấu nhạc lễ dân tộc truyền thống, hay các nghi lễ mang tính nguyên gốc.

Trong thời gian tới, cần có các giải pháp bảo tồn một cách thiết thực, phục hồi giá trị vốn có mang yếu tố văn hóa; nghiên cứu, hướng dẫn các nghi thức lễ vừa bảo tồn “chất gốc”, vừa khuyến khích “tinh gọn” phù hợp đời sống hiện đại.

Hệ thống Nhà hát, Trung tâm Văn hóa thành phố, quận, huyện cần hướng dẫn, phục dựng nghi thức lễ xây châu - đại bội; cố gắng tái lập câu lạc bộ hát bội, tuồng cổ nhằm phục vụ các đình vào dịp lễ kỳ yên. Phải tổ chức các lớp bồi dưỡng, truyền nghề cho các Ban nhạc lễ, học trò lễ tại Trung tâm Văn hóa – Thể thao các quận, huyện. Có thể xây dựng từ 2 - 3 câu lạc bộ nhạc lễ. Song song đó, kết hợp với các Chùa Khmer, Chùa Ông (Hoa) phục hồi dẫn các nghi thức truyền thống có tính “gốc”, nhất là các hình thức nghệ thuật gắn với phần hội như: Hát Tiều, hát Dù Kê, hát A Day, nhạc Ngũ Âm, v.v... Nghiên cứu hình thành nghi thức cúng tế tại các khu di tích, đền thờ danh nhân, anh hùng liệt sĩ mới xây dựng.

Tổ chức các hoạt động văn hóa, văn nghệ - thể dục thể thao nhân dịp lễ hội nhằm tôn vinh bản sắc văn hóa, nâng cao nhận thức về bảo tồn các di sản, quảng bá giá trị của Lễ hội, gắn với đẩy mạnh các hoạt động du lịch tạo ấn tượng tốt đẹp đối với du khách trong và ngoài nước khi đến tham quan tại thành phố Cần Thơ. Kết hợp hài hòa giữa yếu tố

Lễ rước linh vị Thủ khoa Bùi Hữu Nghĩa.

Ảnh: Triệu Vinh

thiên liêng của phần lễ và không khí vui tươi của phần hội với các hoạt động phong phú, đa dạng, phù hợp với địa phương, tạo nên nét đặc sắc, độc đáo của từng lễ hội.

Thực hiện tốt các quy định về thực hiện nếp sống văn minh trong lễ hội. Đặc biệt, vận động mọi người không đốt vàng mã trong lễ hội; không đưa các linh vật ngoại lai, hiện vật lạ không phù hợp với thuần phong mỹ tục của Việt Nam vào các khu di tích, khu thờ tự; đảm bảo tính nguyên trạng của di tích theo đúng Luật di sản văn hóa và các văn bản hướng dẫn của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch.

Tiếp tục bảo tồn gắn với phát huy hiệu quả việc kiểm kê, thống kê, khảo tả các lễ hội truyền thống. Đồng thời, quan tâm đầu tư phần nào cần phát huy, kể cả xóa bỏ những hủ tục mê tín lạc hậu.

Có thể nói, Lễ hội là giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của dân tộc ta có hàng ngàn năm lịch sử, thể hiện lòng tri ân của Nhân dân với truyền thống chung của dân tộc. Mỗi lễ hội có những nét đặc thù riêng và cách tổ chức khác nhau, nhưng mục đích chung của lễ hội đều dựa trên những nguyên tắc chung và ý nguyện của mỗi người dân, bảo đảm nét văn hoá truyền thống dân tộc và của địa phương. Để hoạt động lễ hội, đặc biệt là lễ hội truyền thống luôn phát huy và giữ gìn được bản sắc văn hóa dân tộc, cần phải có sự tham gia của cả hệ thống chính trị trong công tác vận động nâng cao ý thức của cộng đồng, của người dân khi tham gia lễ hội. Qua đó sẽ góp phần quan trọng trong việc giáo dục truyền thống, xây dựng đạo đức lối sống của mỗi người, để lễ hội trên địa bàn thành phố Cần Thơ thực sự ngày càng văn minh, an toàn, tiết kiệm và hiệu quả ■